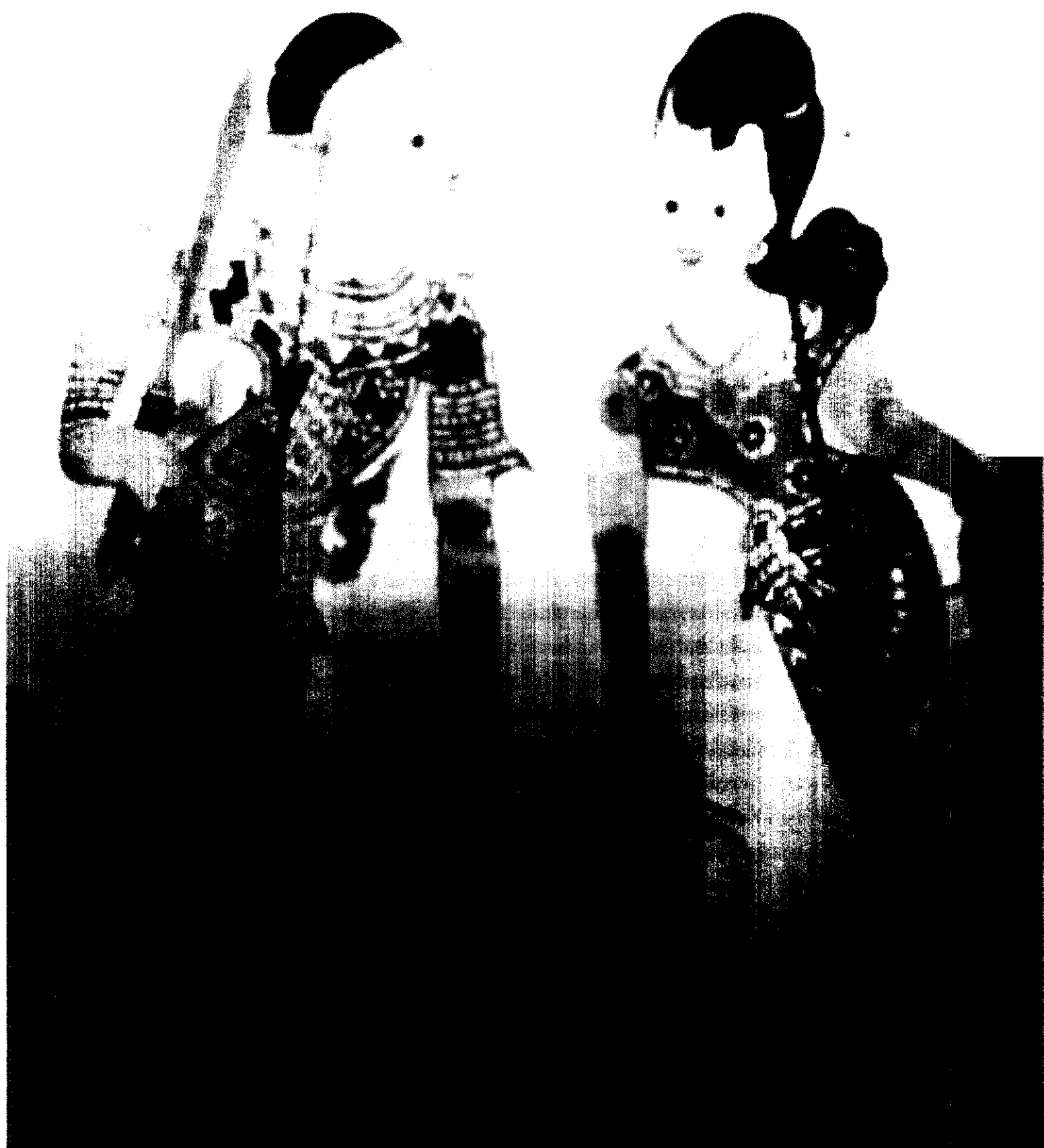

บทที่ ๕

เอกลักษณ์ของท้องถิ่น

เมืองคอนเหอ
พระศรีธรรมโศกมีวาสนา
มหาชนมาบูชา
ก่อพระธาตุยอดทองคำ

แต่ก่อนเขาเล่ามา
ก่อพระธาตุยอดทองคำ
ผู้คนนับถืออุปถัมภ์
เข้าคำคนมาไหว้

พระบรมธาตุเจดีย์เป็นปูชนียสถานที่ชาวนครศรีธรรมราชสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน นับแต่พระเจ้าศรีธรรมโศกราชทรงสร้างไว้เมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เป็นสถูปที่สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมลังกา สูงจากพื้นถึงยอดประมาณ ๓๗ วา ส่วนยอดหุ้มด้วยทองคำ แลดูเหลืองอร่ามยามต้องแสงอาทิตย์ จูงใจให้พุทธศาสนิกชนใกล้เคียงเดินทางมาบูชาทองคำเข้า นี่คือนิยามเอกลักษณ์โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช นครอันงามสง่าแห่งพระราชผู้ทรงธรรม

มิเพียงแต่พระบรมธาตุเจดีย์เท่านั้น นครศรีธรรมราชยังมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์อีกหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นผู้คน วิถีชีวิต ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และขนบประเพณี แม้กาลเวลาและสถานที่จะเปลี่ยนไปเพียงใด แต่เอกลักษณ์เหล่านี้ก็ยังดำรงอยู่

เอกลักษณ์ของท้องถิ่น

เอกลักษณ์ของท้องถิ่นหมายถึงเครื่องหมายหรือรหัสหรือลักษณะเด่นลักษณะใดลักษณะหนึ่งของท้องถิ่นนครศรีธรรมราช เป็นภาพรวมของจังหวัดหรือแต่ละอำเภอหรือท้องถิ่น ทั้งทางธรรมชาติ สถานการณ์บ้านเมือง และวัฒนธรรม

๑. เอกลักษณ์ทางธรรมชาติ

คือ องค์ประกอบที่สำคัญซึ่งธรรมชาติได้สร้างสรรค์ขึ้นมา และส่งผลให้ท้องถิ่นนั้นมีลักษณะพิเศษ ดังนี้

ภูเขา ได้แก่

๑. ภูเขาหลวง เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอลานสกา กิ่งอำเภอช้างกลาง อำเภอดงรัก อำเภอพิปูน เป็นต้น

๒. เขาหมอน (เขาพระสุเมรุ) เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอนาบอน

๓. เขาสุญญ ที่ตลาดทานพอ เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอฉวาง

๔. เขาหลัก เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอกู่ใหญ่

๕. เขาพระบาท เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเชียรใหญ่

๖. เขาคา เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอลีซล

๗. เขามหาชัย เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเมือง

๘. เขานัน เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอท่าศาลา

๙. เขาชุมทอง เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอร่อนพิบูลย์

หากเอ่ยชื่อภูเขาเหล่านี้ ก็จะสามารถบอกได้ว่า อยู่ในอำเภอใด จนทำให้ภูเขาเหล่านี้

เป็นเอกลักษณ์ทางธรรมชาติของแต่ละอำเภอ

น้ำตก ได้แก่

๑. น้ำตกกรุงชิง เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอท่าศาลา

๒. น้ำตกกะโรม เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอลานสกา

๓. น้ำตกโยง เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอกู่สง

๔. น้ำตกพรหมโลก เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอพรหมคีรี

๕. น้ำตกท่าแพ เป็นเอกลักษณ์ของกิ่งอำเภอช้างกลาง

ชายหาด ได้แก่

๑. หาดไนเผลา เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอขนอม

๒. หาดหินงาม เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอลีซล

๓. หาดสระบัว เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอท่าศาลา

แม่น้ำ ได้แก่

๑. แม่น้ำตาปี เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอฉวาง อำเภอพิปูน และอำเภอ

ถ้าพรณรา

๒. แม่น้ำปากพนัง เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอปากพนัง

แม่น้ำปากพนัง

๓. แม่น้ำท่าแพ เป็นเอกลักษณ์ของบ้านท่าแพ ที่มีการสู้รบกับญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ ๒

๔. แม่น้ำท่าดี เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอลานสกา

๕. แม่น้ำมิน เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอมินที่เขาวัว อำเภอทุ่งสง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเคยโปรดให้กองทัพบุกเข้าโจมตีเมืองนครศรีธรรมราชด้านตะวันตก

ป่าเขาหลวง มีพื้นที่ครอบคลุมจากอำเภอลานสกา ท่าศาลา พังงา พรหมคีรี ฉวาง กิ่งอำเภอช้างกลาง เป็นป่าดิบมีสภาพป่าอุดมสมบูรณ์ เป็นเอกลักษณ์หนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ต้นไม้ ได้แก่

๑. ต้นจาก เป็นพืชชายทะเลที่อุดมในอำเภopakpang

๒. ลำเจียก (ปาดิน) เป็นเตยน้ำขนาดกลาง ขึ้นอุดมในอำเภอเชียรใหญ่ หัวไทร

๓. ไม้ตะเคียนทอง เป็นไม้สัญลักษณ์ของเมืองนครศรีธรรมราช

๔. ต้นศรีมหาโพธิ์ หรือ โพธิ์ลังกา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานหน่อโพธิ์ลังกา ซึ่งทรงได้มาจากต้นโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ ๑ ใน ๔ หน่อมาปลูกบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ วัดกัศิบาลโพธิ์ลังกา นับว่าเป็นต้นไม้สัญลักษณ์ อยู่ทางเหนือของเมืองนครศรีธรรมราช

๕. ต้นประ เป็นพืชเศรษฐกิจของอำเภอลานสกา และอำเภอฉวางมาแต่โบราณ เป็นไม้เนื้อแข็งมัน เนื้อไม้สวย ใช้สร้างบ้านเรือนและทำครกตำข้าวได้ดี ต้นประนิยมขึ้นเจริญงอกงามแถบไหล่เขาทั้งบริเวณอำเภอลานสกาและอำเภอฉวาง หรือกิ่งอำเภอช้างกลางปัจจุบัน

ต้นประจะออกใบอ่อนในเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ เป็นสีชมพูเข้ม หลังจากนั้นจะเป็นสีชมพูจางๆ พอใบเริ่มแก่จะเป็นสีน้ำตาล แล้วจึงกลายเป็นสีเขียว ดังนั้นในช่วงเวลา ๒ เดือน ที่ต้นประออกใบอ่อน และออกดอก จะสามารถเปลี่ยนสีภูเขาให้เป็นสีชมพู แดง น้ำตาล อย่างน่าอัศจรรย์ ต้นประจึงเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของป่าเขาธง อำเภอลานสกา และกิ่งอำเภอช้างกลาง นครศรีธรรมราช

ถ้ำ ได้แก่

๑. ถ้ำลอด หรือถ้ำตลอด เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอทุ่งสง

๒. ถ้ำเขาแดง เป็นเอกลักษณ์ของวัดถ้ำเขาแดง หรือวัดคูหาสันตยาราม ตำบลหินตก อำเภอธำมรงค์

๓. ถ้ำแก้วสุรกันต์ เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอลานสกา

๔. ถ้ำตาหมื่นยม เป็นเอกลักษณ์ของกิ่งอำเภอช้างกลาง เป็นที่อยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในอดีต

๕. ถ้ำเขาขุนพนม เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอพรหมคีรี เมื่อเอ่ยถึงชื่อนี้ทุกคนจะนึกถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

๖. ถ้ำพรรณรา เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอถ้ำพรรณรา หรือถ้ำพรรณราย มีตำนานเล่าว่า เวลาวันพระ ๘ ค่ำ ๑๕ ค่ำ จะมีสำรับอาหารทิพย์ หย่อนลงมาจากเพดานถ้ำ ใครได้กินจะอัมทิพย์

๒. เอกลักษณ์จากสถานการณ์บ้านเมืองและสภาพเฉพาะตัว

นครศรีธรรมราชจะมีเอกลักษณ์จากชื่อตามสถานการณ์บ้านเมืองดังต่อไปนี้

๒.๑ ชื่อจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มาของคำว่า **นครศรีธรรมราช** สันนิษฐานว่ามาจากคำย่อตามความหมายของชื่อเมือง **นคร** ของพระเจ้า **ศรีธรรม โศก ราช** แสดงให้เห็นว่า นครศรีธรรมราช เป็นเมืองของพระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงธรรม

ในอดีตมีชื่อเรียกนครศรีธรรมราช หลายชื่อดังนี้

๒.๑.๑ ตมพลิงคม (Tambalingam) เป็นชื่อภาษาบาลีที่ปรากฏในคัมภีร์มหานิทเทศ ดิสฺสเมตฺเตยฺยสูตร ซึ่งเขียนขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๗ - ๘ คัมภีร์นี้กล่าวถึงการเดินทางของนักเผยแผ่ศาสนาเพื่อแสวงหาโชคลาภ โภคทรัพย์ และความร่ำรวยในดินแดนอื่นซึ่งอยู่ห่างไกลจากอินเดีย โดยเฉพาะเมืองในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในจำนวนนี้มีชื่อ **ตะมะลิง** รวมอยู่ด้วย ดังข้อความว่า

...เมื่อแสวงหาโภคทรัพย์ ย่อมแล่นเรือไปในมหาสมุทร ไปคุมพะ (หรือ ติดคุมพะ) ไปตักโกละ ไปตักสิลา ไปกาลมุข ไปมรณปาร ไปเวสูงคะ ไปเวราบถ ไปชวา ไปกะมะลิง (ตะมะลิง)...

จากข้อความนี้ศาสตราจารย์ ยอร์จ เซเดส์ นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสได้กล่าวว่า นักปราชญ์ทางโบราณคดีสังเกตเห็นว่าชื่อเมืองท่า **กะมะลิง** หรือ **ตะมะลิง** ตรงกับชื่อที่บันทึกในจดหมายเหตุจีนว่า **ตั้ง-มา-หลิง** หรือที่ศิลาจารึกเรียกว่า **ตามพริงค์** ซึ่งก็คือนครศรีธรรมราชนั่นเอง

ศาสตราจารย์ซิลแวง เลวี (Sylvain Levy) มีความเห็นว่า คำ **ตมะลี** (Tamali) ที่ปรากฏในคัมภีร์มหานิทเทศนั้นเป็นคำเดียวกับคำว่าตามพริงค์ที่ปรากฏในที่อื่นๆ

ส่วนศาสตราจารย์ ดร.ปรณะวิธานะ (Senarat Paranavithana) นักปราชญ์ชาวลังกามีความเห็นว่า คำ **ตมะลี** สมาสกับ **คม** (Gam) หรือ **คมุ** (gamu) ซึ่งภาษาสันสกฤตใช้ว่า **ครามะ** (Grama) จึงอาจจะเป็น **ตมะลิงคม** (Tamalingam) หรือ **ตมพลิงคะ** (Tambalinga) ในภาษาสันสกฤต

๒.๑.๒ “ตัน-มา-ลิง” (Tan-ma-ling) เป็นชื่อที่ปรากฏในบันทึกของเฉาจูกัว (Chao-ju-kua) และวังตาหยวน (Wang-ta-Yuan) ซึ่งได้เขียนไว้ในจดหมายเหตุชื่อเตา-อี-ซี-เลี้ยว (Tao-I-Chilh-lioh) เมื่อ พ.ศ. ๑๗๖๔ อันที่จริงนั้นชื่อตามพริงค์ นักจดหมายเหตุจีนรุ่นก่อนๆ ก็เคยบันทึกไว้แล้ว ดังเช่นที่ปรากฏอยู่ในหนังสือซ่งซี (Sung-shih) บันทึกไว้ว่าเมืองตามพริงค์ได้ส่งทูตไปติดต่อกับจีน เมื่อ พ.ศ. ๑๕๔๔ โดยจีนเรียกว่า **ตัน-เหมย-หลิว** (Tan-mei-leou) ศาสตราจารย์พอล วีทลีย์ (Paul Wheatley) นักปราชญ์ชาวอังกฤษได้กล่าวไว้ว่า Tan-mei-leou นั้น ต่อมานักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญภาษาจีนชาวฝรั่งเศสและอังกฤษได้ลงความเห็นเห็นว่า คำนี้ที่ถูกควรออกเสียงว่า Tan-mi-liu หรือ Tan-mai-liu

๒.๑.๓ มาทมาลิงคัม (Madaralingam) เป็นชื่อภาษาทมิฬ (มา- มหา) ปรากฏในศิลาจารึกที่พระเจ้าราเชนทระโจษะที่ ๑ ในอินเดียภาคใต้ โปรดให้สลักไว้ที่เมืองตันจอร์ (Tanjore) ในอินเดียภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. ๑๕๗๓ - ๑๕๗๔ ภายหลังที่พระองค์ได้ส่ง

กองทัพเรืออันเกรียงไกรมาปราบเมืองต่างๆ บนคาบสมุทรมลายูจนได้รับชัยชนะหมดแล้ว ในบัญชีรายชื่อเมืองท่าต่างๆ ที่พระองค์ปราบ ได้ถูกสลักไว้ในศิลาจารึกดังกล่าวนี้ มีตามพรลิงค์อยู่ด้วย แต่ได้เรียกเพี้ยนไปเป็น **มาทมาลึงค์**

๒.๑.๔ ตามพรลิงค์ (Tambralinga) เป็นชื่อภาษาสันสกฤตที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๒๔ รว. พ.ศ. ๑๗๗๓ ซึ่งพบที่วัดเวียง ตำบลลาด อำเภอยะโฮง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศิลาจารึกหลักนี้สลักไว้บนหินใบประตูในวัด มีข้อความ ๑๖ บรรทัด ปัจจุบันเก็บรักษาที่หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ

ศาสตราจารย์ยอร์จ เซเดส์ ได้อ่านและแปลศิลาจารึกหลักนี้ไว้ เฉพาะบรรทัดที่ ๑ - ๕ มีความว่า

๑. สวสฺติ ศรีมตฺตฺริมนาสาสนาครสุทฺถ ยสุ ตามพรลิง
 ๒. เคศฺวระ ส--นิว ปตฺทวสชนตา วศฺปรที่ โปตภาวะ สรุ
 ๓. เปน หิ จนฺทรภาณุมนทนะ ศรีธรรมาชา ส ยะ ธรรมฺสาโสภสมานนี
 ๔. ดินิปุณะ ปญฺจณทวสธิปะ สวสฺติ ศรี กมล กุลสมฺตฤ (ต) ตาม
 ๕. พฺรลึงเควศฺวราชพลภิมเสนาชยาณสุ สกลมนุสยปฺณยา
- แปลความได้ว่า

พระเจ้าผู้ปกครองเมืองตามพรลิงค์ ทรงประพจน์ปฏิบัติประโยชน์แก่กุลแห่งพระพุทธศาสนา พระองค์สืบราชวงศ์มาจากวงศ์อันรุ่งเรือง คือปทุมวงศ์ มีรูปร่างงามเหมือนพระกามะ ซึ่งมีรูปร่างราวกับพระจันทร์...

อีกตอนหนึ่งมีใจความแปลได้ว่า

พระเจ้าผู้ปกครองเมืองตามพรลิงค์ เป็นผู้อุปถัมภ์ตระกูลปทุมวงศ์ พระหัตถ์ของพระองค์มีฤทธิ์มีอำนาจ....ด้วยอำนาจแห่งบุญกุศลซึ่งพระองค์ได้ทำต่อมนุษย์ทั้งปวง ทรงเดชานุภาพประดุจพระอาทิตย์ พระจันทร์ และมีพระเกียรติยศเลื่องลือในโลกทรงพระนามจันทรภาณุศรีธรรมราช เมื่อกลียุค ๔๓๓๒...

อนึ่ง ชื่อ ตามพรลิงค์ นี้ มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ต่างๆ กัน เช่น

๑. ศาสตราจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร แปลว่า ลิงค์ทองแดง (แผ่นดินผู้ที่นับถือคือลิงค์)

๒. ธรรมทาส พานิช แปลว่า ไข่แดง (ความหมายตามภาษาพื้นเมืองปักะใต้)

๓. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเรียกเป็นตามมรลึงค์ (Tamralinga)

๔. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงประทานความเห็น ว่า ตามพรลิงค์ แปลว่า นิมิตทองแดง จะหมายเอาอันใดที่นครศรีธรรมราช น่าสงสัยมาก พบในหนังสือพระมาลัยคำหลวง เรียกเมืองลังกาว่า ตามพณยทวีป แปลว่า เกาะแผ่นดินทองแดง เห็นคล้ายกับชื่อนครศรีธรรมราชที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเรียกว่า ตามมรลึงค์ จะหมายความว่าสืบมาแต่ลังกาก็ได้กระมัง

๕. ไมตรี โรพระศก ได้แสดงความเห็นว่า คำว่า ตามพรลิงค์ นั้น น่าจะหมายความว่า ตระกูลดำแดง หมายถึงผิวคนปักะใต้ซึ่งมีสีดำแดง และอาจหมายถึงชื่อชนชาติ

มิใช่ชื่อเมือง

๖. ศาสตราจารย์โอ คอนเนอร์ (Stanley J. O' Connor) มีความเห็นว่าชื่อตามพราลึงค์นี้ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสืบเนื่องมาจากศาสนาพราหมณ์ เพราะศาสนาพราหมณ์เจริญสูงสุดในนครศรีธรรมราชจึงได้ค้นพบโบราณวัตถุสถานมากกว่าที่ใดในประเทศไทย และหลักฐานทางโบราณวัตถุในลัทธิไศวนิกาย ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือแพร่หลายในอินเดียภาคใต้ ก็พบเป็นจำนวนมากในเขตนครศรีธรรมราช

๖.๑.๕ **ตมะลิงคัม** (Tamalingam) เป็นชื่อภาษาสิงหล ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ชื่อ Elu-Attanagalu-Vam-sa ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๙๒๕ ตรงกับสมัยอยุธยาตอนต้น

นอกจากนี้ในเอกสารโบราณของลังกา ยังมีเรียกชื่อเมืองนี้แตกต่างกันออกไปอีกหลายชื่อ เช่น **ตมะลิงคัม** (Tamalingam) ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ชื่อ ปูชาวลี (Pojavali) ตมพลิงคะ (Tambalinga) ปรากฏอยู่ในคัมภีร์เรื่องวินยะ-สันนะ (Vinaya-Sanna) และในตำนานจุลวงศ์ (Culavamsa) กล่าวว่า พระเจ้าจันทรมานูบังอาจทัพจากตมปลิงควิสัย (Tambalinga-Visaya) ไปตีลังกา... เป็นต้น ชื่อเหล่านี้นักปราชญ์โดยทั่วไปเชื่อกันว่าเป็นชื่อเดียวกับตามพราลึงค์ที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๒๔ ของไทย

๖.๑.๖ **กรุงศรีธรรมมาโคก** เป็นชื่อที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๓๕ จารึกดงแม่นางเมือง ซึ่งพบที่แหล่งโบราณคดีดงแม่นางเมือง ตำบลบางตาหงาย อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ จารึกขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๗๑๐ มีเนื้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงพระราชจากกรุงศรีธรรมมาโคก ถวายที่ดินหรือกัลปนาอุทิศให้ผู้ซึ่งเป็นที่เคารพ คือข้อความว่า

...สิ่งสักการที่มหาราชอิราช ผู้มีพระนามว่ากรุงศรีธรรมมาโคกถวายแด่
พระสรีรธาตุ ซึ่งมีพระนามว่ากมรเตงชคตศรีธรรมมาโคก...

แม้จารึกหลักนี้จะไม่ได้ระบุที่ตั้งของกรุงศรีธรรมมาโคกราชซึ่งพบหลักฐานเอกสารสนับสนุนในสมัยหลังอย่างไม่มีปัญหา เช่น ศิลาจารึก หลักที่ ๒๓ และตำนานพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช เป็นต้น ส่วนเอกสารโบราณของต่างชาติก็ได้พบชื่อนี้เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ในเอกสารโบราณที่เป็นรายงานของข้าราชการสิงหลชื่อวิลูบาเก (Vilubaga) ซึ่งเข้ามาในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ตอนกลับจากกรุงศรีอยุธยาเรือเสียไปติดอยู่ที่อำเภอหน้าเมืองนครศรีธรรมราช ได้กล่าวถึงเมืองนครศรีธรรมราชในขณะนั้นไว้อย่างน่าสนใจหลายประการ เช่น

...ใจกลางเมืองนี้มีพระสถูปเจดีย์องค์นี้ กษัตริย์ศรี ธรรมโคกเป็นผู้ทรงสร้าง
โดยประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุไว้ในพระสถูปเจดีย์องค์นี้ด้วย

๖.๑.๗ **ศรีธรรมราช** เป็นชื่อที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๒๔ ซึ่งพบที่วัดหัวเวียง (วัดเวียง) อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้ภาษาสันสกฤต สลักขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๗๗๓ ในรัชสมัยของเจ้าผู้ครองแผ่นดินที่ทรงมีอิสริยยศว่า ศรีธรรมราช ผู้เป็นเจ้าแห่งตามพราลึงค์ (ตามพราลึงค์เศวต)

ต่อมาชื่อ ศรีธรรมราช ก็ได้ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งสลักด้วยอักษรและภาษาไทย เมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๕ มีความตอนหนึ่งว่า

...เบื้องตะวันตก เมืองสุโขทัยนี้ มีอริยัญญิ พ่อขุนรามคำแหงกระทำไอยทาน

แก้มหาเถร สังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตรหลวงกว่าปู่ครูในเมืองนี้ ทุกคนลูกแต่เมืองศรีธรรมราชมา...

และอีกตอนหนึ่งมีความว่า

...มีเมืองกว้างขวางหลาย ปราบเบื่องตะวันออก รอดสระหลวงสองแคว ลุมบาจาย สคา เท้าฝั่งของเถิงเวียงจันทร์นี้เวียงคำเป็นที่แล้ว เบื่องหัวนอนรอดคนที่พระบาง แพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว เบื่องตะวันตกรอดเมืองฉอด เมือง...หงสาวดี สมุทรหาเป็นแดน เบื่องดินนอนรอดเมืองแพร่ เมืองน่าน เมืองน...เมืองพลัว ฝั่งฝั่งของ เมืองชาวเป็นที่แล้ว... เป็นต้น

๒.๑.๘ สิริธรรมนคร หรือ สิริธัมมนคร ชื่อ สิริธรรมนคร ปรากฏในคัมภีร์บาลีเรื่องจามเทวีวงศ์ ซึ่งพระโพธิ์รังสีพระเถระชาวเชียงใหม่เป็นผู้แต่งขึ้นในราวต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๑ นอกจากนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ซึ่งพระรัตนปัญญา พระเถระชาวเชียงใหม่เป็นผู้แต่งขึ้นเป็นภาษาบาลีเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๐

ส่วนในหนังสือสังคายนานี้ ซึ่งพระโพธิ์รังสี พระเถระชาวเชียงใหม่ ได้แต่งขึ้นเป็นภาษาบาลี เมื่อราว พ.ศ. ๑๙๔๕ - ๑๙๘๕ (ในรัชกาลพระเจ้าสามฝั่งแกนหรือพระเจ้าวิไชยดิศครองราชย์ในนครเชียงใหม่แห่งล้านนา) เรียกว่า พระเจ้าศรีธรรมราช

๒.๑.๙ “โลแค็ก” หรือ “โลกัก” (Locac, Lochac) เป็นชื่อที่มาร์โคโปโลใช้เรียกระหว่างเดินทางกลับบ้านเกิดเมืองนอน เมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๕ โดยออกเดินทางจากเมืองท่าจินเจาของจีน แล่นเรือผ่านจากปลายแหลมญวนตัดตรงมายังตอนกลางของแหลมมลายู ได้กล่าวพรรณนาถึงดินแดนแห่งหนึ่งในแถบนี้ชื่อ โลแค็กซึ่งเข้าใจว่าเป็นลิกอร์หรือนครศรีธรรมราช

๒.๑.๑๐ ปาฏลีบุตร เป็นชื่อที่ปรากฏในเอกสารรายงานของข้าราชการสิงหลที่เข้ามาในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้กล่าวถึงเมืองนครศรีธรรมราช ไว้ในตอนขากลับขณะเรือเสียที่อ่าวหน้าเมืองนี้โดยเรียกชื่อ เมืองปาฏลีบุตร ในบางตอน และ เมืองละคอน (Muan Lakon) ในบางตอนเช่น

...ในวันอังคารที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๒๙๔ ในขณะที่กำลังมาถึงเมืองละคอน (Muan Lakon) ซึ่งเป็นแคว้นหนึ่งของสยาม เรือก็อับปางลง แต่ไม่มีผู้ใดได้รับอันตราย และทุกคนได้ขึ้นฝั่งยังดินแดนที่เรียกกันว่าเมืองละคอน ในดินแดนนี้มีเมืองใหญ่เมืองหนึ่งเรียกกันว่า ปาฏลีบุตร ซึ่งมีกำแพงล้อมรอบทุกด้าน...

ในโคลงยอพระเกียรติสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีของนายสวนมหาดเล็ก ก็เรียกนครศรีธรรมราชว่า **ปาดลีบุตร** เช่นกัน ดังเช่น

(๓๗) ปางปาดลูบุตรเจ้า	นัครา
แจ้งพระยศเดชา	ปิ่นเกล้า
ทรงศักดิ์อหังการ	เกกเก่ง อยู่แฮ
ยังไม่ประณตเข้า	สู่จอมบพทมาลย์ฯ

๒.๑.๑๑ ลิงกอร์ เป็นชื่อที่ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส นิยมเรียกแทนชื่อนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ชาวมาเลย์ในรัฐกลันตันและเมืองโกลันเคียง ก็ใช้คำนี้เช่นกัน น่าสังเกตว่าชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดดังกล่าว

ไม่เคยเรียก นครศรีธรรมราช เลย แม้แต่คำว่า นคร ก็ไม่ใช่ เพราะมีคำว่า เนการี หรือ เนกรี (Negri) อันหมายถึงเมืองใหญ่หรือนครใช้อยู่แล้ว ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดก็ยังคงเรียกนครศรีธรรมราชว่า ลิงกอร์ อยู่

หนึ่ง ชื่อ ลิงกอร์ ที่ชาวโปรตุเกส ฮอลันดา และยุโรปชาติอื่นใช้เรียกนครศรีธรรมราช นั้นอาจจะเรียกตามชาวมาเลย์และชาวพื้นเมืองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะชาวยุโรป คงอาศัยชาวมาเลย์เป็นผู้นำทาง หรือเป็นล่ามในการแล่นเรือเข้ามาค้าขายกับเมืองท่าบนแหลมมลายูตอนเหนือหรือคาบสมุทรไทย

๒.๑.๑๒ ลิงกอร์ (Ligor) เป็นชื่อที่พ่อค้าชาวโปรตุเกสที่มาค้าขายกับไทยในสมัยอยุธยาตอนต้นรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่สองใช้เรียก และมีการเรียกแตกต่างออกไปเป็น ละกอร์ (Lagor) มีนักวิชาการบางท่านสันนิษฐานว่าคำ ลิงกอร์ ชาวโปรตุเกสคงจะเรียกเพี้ยนไปจากคำ นคร อันเป็นชื่อย่อของนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพราะชาวโปรตุเกสไม่ถนัดในการออกเสียงตัว “น” จึงออกเป็น “ล” ดังนั้นจึงได้เรียกเพี้ยนไป แต่ในที่สุดชื่อ ลิงกอร์ ก็กลายเป็นชื่อที่ชาวตะวันตกรู้จักกันดี

จดหมายเหตุวันวลิต (Jeremais Van Vliet) พ่อค้าชาวดัตช์ ซึ่งเข้ามาในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองเรียกนครศรีธรรมราชว่า **ลิโกร (Lijgoor, Lygoor)**

จอห์น ครอว์ฟอร์ด (John Crawford) ตัวแทนบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ เข้ามาเจรจากับไทยในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยก็เรียกนครศรีธรรมราชว่า **ลิงกอร์**

ปัจจุบันชาวตะวันตกก็ยังใช้ชื่อนี้กันอยู่ดังเช่นชื่อศิลาจารึกหลักที่ ๒๓ (จารึกวัดเสมาเมือง) ชาวตะวันตกและเอเชียรู้จักกันในนาม **จารึกแห่งลิงกอร์ (Ligor Inscription)**

๒.๑.๑๓ ละคร หรือ ลคร หรือ ละคอน เป็นชื่อที่เพี้ยนไปจากชื่อ นคร (เช่นเดียวกับที่มีผู้เรียกเมืองลำปางว่า เมืองลคร หรือ เมืองละคอน) เป็นชื่อที่ใช้เรียกในสมัยอยุธยาตอนปลาย ดังหลักฐานของข้าราชการชาวสิงหลที่รายงานไปยังลังกา เมื่อ พ.ศ. ๒๒๙๔ นั้นเอง

นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่าที่ได้เรียกเช่นนี้เพราะว่าเมืองนครศรีธรรมราชเคยมีชื่อเสียงทางการละครมาแต่โบราณ แม้แต่สมัยธนบุรีเมื่อต้องการฟื้นฟูศิลปะการละคร ยังต้องเอาแบบอย่างไปจากนครศรีธรรมราชด้วยเช่นกัน

๒.๑.๑๔ นครศรีธรรมราช เป็นชื่อที่อาจารย์ตรี อมาตยกุล และศาสตราจารย์ ยอร์จ เซเดส์ (George Coedes) เห็นว่าคนไทยฝ่ายเหนือขนานนามราชธานีของกษัตริย์ในราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช ตามอิสริยยศของกษัตริย์ผู้ครองนครนี้ ซึ่งถือเป็นประเพณีสืบทอดกันมาทุกพระองค์จนเป็นที่รู้จักกันทั่วไป และเป็นเหตุให้มีการขนานนามตามชื่ออิสริยยศของกษัตริย์ผู้ครองนครนี้มาแต่ครั้งสุโขทัย

๒.๒ ชื่อสถานที่ต่าง ๆ ในเขตเมืองนครศรีธรรมราช

๒.๒.๑ ถนนราชดำเนิน ถนนราชดำเนินเป็นถนนสายใหญ่สายกลางของเมืองนครศรีธรรมราชยาวไปตามสันทรายเดิม สาเหตุที่เรียกถนนราชดำเนิน เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จตามถนน

สายนี้อยู่หลายครั้ง เช่น พ.ศ. ๒๔๔๘, ๒๔๕๖, ๒๔๕๘ และ ๒๔๖๐

๒.๒.๒ หัวอิฐ ปัจจุบันเป็นตลาดกลางผลิตผลการเกษตรแห่งภาคใต้ เดิมเป็นทุ่งเตาเผาอิฐทำกำแพงเมืองนคร ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา

๒.๒.๓ สะพานราเมศวร์ เป็นสะพานคอนกรีตภายในเมืองนครศรีธรรมราชข้ามแม่น้ำ ท่าวังสินธุ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานตามพระนามสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าฯ กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช (๒๔๕๓-๒๔๖๘)

๒.๒.๔ จำด่า หรืออนุสาวรีย์วีรไทยเป็นอนุสาวรีย์ระลึกถึงความกล้าหาญของกองทัพบกที่ ๔ และยุวชนทหารที่ต่อสู้กับทหารญี่ปุ่นที่ยกพลขึ้นบกที่ท่าแพในสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

อนุสาวรีย์วีรไทย
ตั้งอยู่ในค่าย
วชิราวุธ
ตำบลปากพูน
อำเภอเมือง
จังหวัด
นครศรีธรรมราช

๒.๒.๕ กิ่งอำเภอช้างกลาง เรียกชื่อตาม กรมช้างกลาง ของเมืองนครศรีธรรมราชในอดีต ซึ่งมีหน้าที่จับช้างป่าบริเวณเขาหลวงให้กับกองทัพเมืองนครศรีธรรมราชเพื่อใช้ในราชการ และสงคราม ตลอดทั้งส่งไปขายต่างประเทศ

๒.๒.๖ ทับเจ้ายา หรือทัพเจ้าพระยาในบริเวณกิ่งอำเภอช้างกลาง คือบริเวณที่ตั้งกองทัพอพยพของเจ้าพระยาานครศรีธรรมราช (พัฒน์) ซึ่งหนีกองทัพพม่าไปอยู่กับ “ชาวนอกเขา” เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๙ ในสงคราม ๙ ทัพ

๒.๒.๗ ลานสกา คำเดิมมาจากคำว่า ลานต่อกา มีความเป็นมาว่าพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชกับกภาพยन्दร์ อันมิกษาด กาเดิม กาแก้ว การาม ที่เฝ้าพระบรมสารีริกธาตุซึ่งครอบด้วยสถูปขนาดเล็ก ออกมาโจมตีกองทัพ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชจึงโปรดให้พระอนุชาล่อกาออกไปทางทิศตะวันตกจรดเขตยอดเขา คือบริเวณอำเภอลานสกาปัจจุบันให้ได้จึงหว่านเวลาพระอาทิตย์ลับเหลี่ยมเขาแล้วใช้ธนูไชยศรศิลป์ ที่ลงอาคมยิงทำลาย บริเวณนี้จึงเรียกกันว่า ลานต่อกา ต่อมาเพี้ยนเป็นลานสกา

๒.๒.๘ กำแพงเซา เดิมเป็นเป้าหมายของกำแพงเมืองชั้นนอกของ นครศรีธรรมราชเรียกว่ากำแพงแมวเซา ซึ่งหมายถึง กองทหารลาดตระเวนสอดแนมจำพวกหนึ่ง สืบข่าวข้าศึกที่เข้ามาประชิดเมือง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอธิบายไว้ชัดเจน เรื่องแมวเซา แมวป่า แมวมอง ปัจจุบันเรียกเป็นชื่อดำบลกำแพงเซา อยู่ในเขตอำเภอเมือง

๒.๒.๙ ฉวาง ได้ชื่อจาก เมืองขวางเมืองสระ บนฝั่งแม่น้ำตาปี บริเวณอ่าว บ้านดอน อันเป็นเมืองชุมชนท่าเรือสมัยโบราณในการข้ามจากฝั่งตะวันตกไปตะวันออกโดยใช้ ภูเขาขวางเป็นเป้าหมายจึงเรียกเมืองนี้ว่าเมืองขวาง ชุนนางเมืองนี้ปรากฏในทำเนียบขุนนาง เมืองนครศรีฯ ขุนราชเมืองขวาง

๒.๒.๑๐ ท่าเรือ ปัจจุบันคือตำบลท่าเรือ สมัยโบราณท่าเรือเป็นที่ตั้งเมือง นครศรีธรรมราช เป็นท่าเรือเชื่อมกับทะเลฝั่งตะวันตก มีการค้าขายกับต่างประเทศเช่น ชาว อินเดีย อาหรับ โรมัน ปัจจุบันพบสมอเรือเหล็กยาวประมาณ ๔ เมตร ชุดได้ที่ทำเรือตั้งแสดงอยู่ที่ ลานบริเวณพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

๒.๒.๑๑ สระล้างดาบศรีปราชญ์ ศรีปราชญ์ ปฎิภาณกวีเอกในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ถูกเนรเทศให้มาอยู่ที่นครศรีธรรมราช ต่อมาทำให้ เจ้านครศรีธรรมราชโกรธจึงสั่งประหารชีวิต มีเรื่องเล่ากันว่าก่อนตายศรีปราชญ์ได้ใช้เท้าเขียนโคลงสี่สุภาพไว้บนทรายว่า

ธรณีนี้นี้	เป็นพยาน
เราก็คิษย์มีอาจารย์	หนึ่งบ้าง
เราผิดท่านประหาร	เราชอบ
เราบ่ผิดท่านมล้าง	ดาบนั้นคืนสนอง

ต่อมาสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงมีพระบรมราชโองการให้ศรีปราชญ์กลับ กรุงศรีอยุธยา เมื่อทรงทราบว่าเจ้านครศรีธรรมราชประหารกวีเอกแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการให้ ประหารเจ้านครศรีธรรมราชด้วยดาบเล่มเดียวกัน

สระล้างดาบที่ใช้ล้างดาบที่ประหารชีวิตศรีปราชญ์ เชื่อกันว่าเป็นสระในบริเวณ โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราชปัจจุบัน ถนนหลังโรงเรียนนี้ตั้งชื่อว่า ถนนศรีปราชญ์

ผู้รู้เมืองนครศรีหลายท่าน ได้รับแรงบันดาลใจจาก ศรีปราชญ์ ให้ฝึกฝนตนเป็น ปฎิภาณกวี เช่น ซูปราชญ์ สุขปราชญ์ หมื่นสนิท พระครูวินัยธร เป็นต้น

๒.๓ ที่มาของชื่ออำเภอ

๒.๓.๑ ชื่ออำเภอขนอม สันนิษฐานว่ามาจากชื่อต่อไปนี้

เมืองตระนอม เป็นชื่อที่ปรากฏในตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ภายหลัง ออกเสียงเพี้ยนไปเป็น ขนอม

บ้านเขาล้อม เป็นชื่อชุมชนที่มีภูเขาล้อมรอบแต่ภายหลังชาวบ้านออกเสียงเพี้ยน เป็น ขนอม

บ้านเขาพนม เป็นชื่อชุมชนที่มีภูเขาไฟใหญ่ในท้องที่นี้ เมื่อออกเสียงเร็วๆ ก็คง เพี้ยนเป็น ขนอม

๒.๓.๒ ชื่ออำเภอจุฬาภรณ์ เป็นชื่อที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต

ให้ใช้พระนาม สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี เป็นชื่ออำเภอ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดที่ว่าการ อำเภอ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

๒.๓.๓ ชื่ออำเภอเฉลิมพระเกียรติ แต่เดิมเคยมีฐานะเป็นตำบลขึ้นกับ อำเภอเชียรใหญ่และอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ทำการปกครองอำเภอเชียรใหญ่ และที่ทำการปกครองจังหวัดเห็นว่าท้องที่ดังกล่าวมีเนื้อที่กว้างขวาง มีประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่น เส้นทางคมนาคมไม่ค่อยสะดวก ทำให้งานบริการประชาชนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงได้รวมตำบลเชียรเขา ตำบลดอนตรอ และตำบลสวนหลวง (อำเภอเชียรใหญ่) ตำบลทางพูน (อำเภอร่อนพิบูลย์) มาตั้งเป็นอำเภอใหม่ ได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

การตั้งชื่อ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จึงเป็นเครื่องแสดงถึงพระเกียรติคุณของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรชาวไทยอย่างแท้จริง และแสดงออกถึงความจงรักภักดีที่ชาวนครศรีธรรมราชมีต่อพระองค์อย่างเปี่ยมล้น

๒.๓.๔ ชื่ออำเภอชะอวด สันนิษฐานว่าคงจะตั้งขึ้นตามชื่อเกาะวัลย์ชนิดหนึ่ง ที่มีชุกชุมในหมู่บ้านคือย่านอวด (หรือย่านเชือกอวด) ชาวบ้านนิยมนำมาผูกมัดรั้วและแคร่ไม้ไผ่ เพราะมีความทนทานและเหนียวแน่นมาก เมื่อผู้คนมาตั้งบ้านเรือนหนาแน่นขึ้นจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านเชือกอวด ภายหลังเสียงพยางค์หน้ากร่อนไป กลายเป็น ชะอวด และเรียกขานสืบมาถึงปัจจุบัน

๒.๓.๕ ชื่ออำเภอเชียรใหญ่ สันนิษฐานว่าคงจะตั้งขึ้นตามชื่อต้นไม้ขนาดใหญ่ในหมู่บ้านคือต้นตะเคียน (ชาวบ้านนิยมเรียกว่า ต้นเคียน) ซึ่งอยู่ในบ้านหม่อมราม หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเชียรใหญ่ปัจจุบัน เมื่อมีผู้คนมาตั้งบ้านเรือนมากขึ้น จึงเรียกว่า บ้านเคียนใหญ่ ต่อมาภายหลังได้เพี้ยนเป็น พิเชียรใหญ่ และ เชียรใหญ่ ตามลำดับสืบมา ตราบจนปัจจุบัน

๒.๓.๖ ชื่ออำเภอถ้ำพรรณรา ตั้งตามชื่อถ้ำในภูเขาสูงหนึ่ง คือถ้ำทองพรรณราสันนิษฐานว่า น่าจะกร่อนมาจากคำว่า ถ้ำพรรณราย ซึ่งแปลว่าถ้ำที่มีทองคำอันงดงาม แพรวพราย นับเป็นความภูมิใจของชาวบ้านอย่างยิ่ง เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้าน ชื่อตำบล ชื่อกิ่ง และชื่ออำเภอขึ้น ก็ใช้คำนี้มาโดยตลอด

๒.๓.๗ ชื่ออำเภอท่าศาลา ตั้งตามชื่อหมู่บ้านซึ่งอยู่ริมคลองเล็กๆ สายหนึ่ง ที่แยกจากคลองท่าสูง ที่ทำน้ำคลองเล็กสายนี้มีศาลาพักร้อนและที่จอดเรืออยู่ ชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า ท่าศาลา เมื่อทางราชการได้ย้ายที่ตั้งอำเภอจากวัดเดาหม้อมาตั้งอยู่ที่หมู่บ้านนี้ จึงได้เรียกชื่อเป็น อำเภอท่าศาลา นับแต่นั้นเป็นต้นมา

๒.๓.๘ ชื่ออำเภอทุ่งสง ชื่อเดิมของอำเภอนี้คือ พดชมโร เมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จมาเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๔๕๕ ทรงเขียนคำว่าทุ่งสงเป็น ทุ่งสง และบรรยายตลาดในทุ่งสงว่า ทุ่งสงมีตลาดปสาน

แบบเดียวกับสุโขทัย

สาเหตุที่ตั้งชื่ออำเภอนี้ว่า ท่งสง สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า ท่งสงของ เพราะพื้นที่อำเภอนี้เป็นที่ราบกว้างระหว่างภูเขา มีคลองและท่าเกวียนใช้ส่งสินค้าไปยังเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งอยู่ทางตะวันออกก็ได้ และส่งไปยังเมืองตรังซึ่งอยู่ทางตะวันตกก็สะดวก ท่งราบบริเวณนี้จึงกลายเป็นชุมทางที่เป็นที่นิยม เพราะสะดวกทั้งการเดินทางไปยังทะเลอ่าวไทยและทะเลอันดามันจึงเรียกท่งราบบริเวณนี้ว่า ท่งสงของ ภายหลังกร่อนมาเป็น ท่งสง ตราบจนปัจจุบัน

๒.๓.๙ ชื่ออำเภอท่งใหญ่ เดิมอำเภอนี้มีชื่อว่า กิ่งอำเภอท่ายาง ครั้นได้รับการยกฐานะขึ้น ก็จำเป็นต้องหาชื่อที่ไม่พ้องกับชื่ออำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีฐานะเป็นอำเภออยู่ก่อนแล้ว ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการอำเภอจึงได้เสนอชื่อ ท่งใหญ่ แทน เพราะเห็นว่าพื้นที่ของอำเภอเป็นท่งกว้างสลับกับป่าและเขาในที่สุดกระทรวงมหาดไทยได้อนุมัติให้ใช้ชื่อว่า อำเภอท่งใหญ่ สืบมาตราบจนปัจจุบัน

๒.๓.๑๐ ชื่ออำเภอนาบอน สันนิษฐานว่าคงจะตั้งขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ ซึ่งมีนาและต้นบอนขึ้นอยู่กลางนาในบริเวณหมู่บ้าน ถือเป็นสัญลักษณ์เรียกขานจดจำของผู้คนในละแวกใกล้เคียง เมื่อมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานมากขึ้น จึงกลายเป็นหมู่บ้านและตำบลโดยลำดับ จนกระทั่งพัฒนาขึ้นเป็นกิ่งอำเภอและอำเภอ ก็ยังคงใช้ชื่อเดิมตลอดมา

๒.๓.๑๑ ชื่ออำเภอบางขัน ในการขอจัดตั้งตำบลใน พ.ศ. ๒๔๔๐ หลวงพำนักนิคมคาม (ขาว ณ นคร) นายอำเภอท่งสงสมัยนั้นได้พิจารณาเห็นควรยกฐานะหมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่บริเวณห้วยบางขันเป็นตำบล เพราะมีประชากรอยู่หนาแน่น อีกทั้งราษฎรไปมาสะดวก การจะแจ้งข่าวคราวและข้อราชการต่างๆ แก่ราษฎร กระทำได้ง่ายกว่าหมู่บ้านอื่น จึงยกฐานะหมู่บ้านดังกล่าวขึ้นเป็นตำบล เรียกว่า ตำบลบางขัน ตามชื่อลำห้วยสายหนึ่งที่ไหลผ่านหมู่บ้าน และมีต้นขนขึ้นอยู่ชุกชุม ครั้นยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอ และอำเภอ ก็ยังคงใช้ชื่อเดิมมาโดยตลอด

๒.๓.๑๒ ชื่ออำเภอปากพนัง ขณะจัดระเบียบการปกครองท้องถิ่นให้มีมณฑลนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๙ นั้น ปากพนังยังมีชื่อว่า อำเภอเบ็ช้ต ซึ่งหมายถึงว่าเป็นบริเวณชุมชนที่คั่นชัตเอาหอยเบ็ช้จากทะเลขึ้นมา (สมัยโบราณใช้เบ็ช้เป็นเงินตราแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้ากันได้) ในการจัดตั้งอำเภอครั้งนั้นได้รวมแขวงหรือหัวเมืองสี่แห่งเข้าด้วยกัน คือ เมืองพนัง เมืองพิเชียร ที่เบ็ช้ต และที่ตรง ตั้งขึ้นเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ นายอำเภอคนแรกคือหลวงพิบูลย์สมบัติ ที่ว่าการอำเภอชั่วคราวตั้งอยู่ที่โรงสีเอี่ยมเส็ง ต่อมาย้ายไปตั้งที่ตลาดสดปากพนัง ครั้นวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ มีพระบรมราชโองการให้เปลี่ยนชื่ออำเภอเบ็ช้ต เป็น อำเภอปากพนัง เพื่อให้ตรงกับชื่อตำบลที่ตั้งอำเภอคืออำเภอปากพนัง และใช้ชื่อนี้สืบมาตราบจนปัจจุบัน

๒.๓.๑๓ ชื่ออำเภอพรหมคีรี สาเหตุที่ได้ตั้งชื่ออำเภอนี้ว่า พรหมคีรี ก็เพราะราษฎรทั้งสามตำบลที่จะรวมกันเป็นกิ่งอำเภอ ตกลงใจที่จะหาชื่อที่มีความหมายผสมผสานกันระหว่างชื่อตำบลทั้งสาม ได้มีการประชุมราษฎรกันหลายครั้ง ในที่สุดเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๑๗ นายสมนึก ฉวีภักดิ์ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ก็ได้สรุปเป็นข้อตกลงให้ใช้คำว่า พรหมคีรี อันเป็นคำผสมระหว่าง พรหมโลก กับ อินคีรี เป็นชื่อกิ่งอำเภอนับแต่บัดนั้น

เป็นต้นมา

๒.๓.๑๔ ชื่ออำเภอพระพรหม เนื่องจากในพื้นที่นี้มีวัดเก่าแก่ ซึ่งมีอายุกว่า ๕๐๐ ปี อยู่หลายวัด ในจำนวนนี้มีวัดพระพรหมเป็นวัดที่ชาวบ้านนับถือศรัทธามากที่สุด นอกจากนี้วัดพระพรหมยังมีร่องรอยศิลปวัตถุเนื่องในศาสนาพราหมณ์หลงเหลืออยู่มาก เช่น เทวรูปพระพรหม เทวรูปพระนารายณ์ ศิวลึงค์ และโยนิโศรณะ (ฐานศิวลึงค์) โดยเฉพาะเทวรูป พิมเนศวร์ ทำด้วยหินทรายขาวอายุก่อนพุทธกาลประมาณ ๑,๕๐๐ ปี ก็พบที่วัดพระพรหม ต่อมาเมื่อผู้นำมาไว้ในพิพิธภัณฑ์มหาสมบัติใต้ฐานโพธิ์ลังกา ศิลปวัตถุเหล่านี้เป็นความภาคภูมิใจของชาวบ้านและเป็นศูนย์กลางของชาวบ้านละแวกนี้ ดังนั้นเมื่อจัดตั้งกิ่งอำเภอขึ้น จึงได้พร้อมใจกันนำชื่อ พระพรหม มาเป็นชื่อกิ่งอำเภอ ชื่ออำเภอและใช้สืบมาตราบจนปัจจุบัน

๒.๓.๑๕ ชื่ออำเภอพิบูล มีข้อสันนิษฐานเป็นสามแนวทาง คือแนวทางหนึ่ง สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า พุ่งปูน หรือ ที่ปูน ซึ่งหมายถึงทุ่งที่ทำปูนขาว โดยการนำหินปูน จากภูเขาเผาไฟจนสุก เมื่อเย็นลงก็ได้ปูนขาวไปใช้ในงานก่อสร้าง แนวที่สองสันนิษฐานว่า มาจากคำว่าที่ปูนบำเหน็จความชอบแก่แม่ทัพนายกองที่รบชนะศึกสงครามกับพม่าในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น แนวที่สาม สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า พิบูล ซึ่งแปลว่าสมบูรณ์หรือไพบุลย์ แต่มาขึ้นหลังมีการใช้อักษรวิเศษเคลื่อนไปจนกลายเป็น พิบูล ไปในที่สุด

๒.๓.๑๖ ชื่ออำเภอร่อนพิบูลย์ เนื่องมาจากที่อำเภอนี้มีสินแร่ที่สำคัญและอุดม สมบูรณ์อยู่หลายชนิด ได้แก่ ดีบุก วุลแฟรม ยิปซัม พลวง แบไรต์ โดโลไมท์ ฟอสเฟต และเพลต์สปาร์ เป็นต้น ชาวบ้านจึงพากันแสวงหาแร่เหล่านี้มาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะดีบุกและวุลแฟรม ซึ่งเป็นแร่ที่มีค่าในเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม สามารถส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศได้ ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางเป็นต้นมา จึงพากันประกอบอาชีพร่อนแร่กันอย่างกว้างขวาง ผู้คน ต่างถิ่นจำนวนมากที่รู้ข่าวก็เข้ามาจับจองพื้นที่ทำมาหากินด้วยการร่อนแร่เป็นอาชีพหลัก เป็น สาเหตุให้ชุมชนบ้านร่อนเติบโตอย่างรวดเร็ว เมื่อทางการจัดตั้งแขวงและอำเภอขึ้น จึงตั้งชื่อว่า ร่อนพิบูลย์ และใช้สืบมาถึงปัจจุบัน

๒.๓.๑๗ ชื่ออำเภอสิชล สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากคำสองคำคือ ศรีชล กับ คำ สุขณ คำว่า ศรีชล แปลว่าน้ำดี หมายถึงน้ำในบริเวณที่ตั้งอำเภอเป็นน้ำใสสะอาดเพราะ เป็นน้ำจากพื้นทราย ส่วนคำว่า สุขณ แปลว่าคนดี ในเอกสารสมัยรัตนโกสินทร์นิยมเขียน ตระชน ซึ่งคงมีความหมายในสมัยนั้นแต่ปัจจุบันใช้ สิชล

๒.๓.๑๘ ชื่ออำเภอหัวไทร สันนิษฐานว่ามาจากต้นไทรซึ่งเป็นต้นไม้ใหญ่อยู่ริมเขตตำบลระหว่างอำเภอหัวไทร กับอำเภอรโนด เพราะในพื้นที่ละแวกนี้ส่วนใหญ่มีแต่ต้น โตนด (ตาล) ขนาดเล็กชอบกินลูกไทรมาถ่ายรดต้นโตนด แล้วออกเป็นต้นไทรรื้อรอบต้นโตนด แต่ต้นโตนดที่มีต้นไทรรื้อรอบต้นนี้เกิดอยู่ที่บริเวณหัวท่าหรือต้นท่าหรือถนนมาก่อน จึงเรียก สถานที่ตามลักษณะเด่นว่า หัวไทร

๒.๓.๑๙ ชื่ออำเภอนบพิตำ เนื่องมาจากในพื้นที่หมู่ที่ ๔ ตำบลนบพิตำ มีทำนบกั้นน้ำอยู่หลายแห่ง ทำนบนี้อยู่ในที่ต่ำผู้คนจึงพากันเรียกว่า นบที่ต่ำ ภายหลังเรียกเพี้ยน เป็นนบพิตำ ผู้ที่ทำสวนผลไม้ และพืชไร่ในท้องที่บริเวณนี้ต่างได้รับผลผลิตสูง ทำรายได้ให้แก่ ตนเองและครอบครัวพอสมควร จึงเป็นแรงจูงใจให้มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานมากขึ้น จนกระทั่ง

กลายเป็นตำบลนบพิตำแต่เอกสารในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเรียกเหมืองแร่ นบอิตัม อาจจะเป็นที่มาของคำว่า นบพิตำ ก็ได้ ควรศึกษาต่อไป

ชื่ออำเภอและสถานที่สำคัญภายในเมืองหลายแห่งล้วนมีเอกลักษณ์ของชื่อ ตามสถานการณ์ของบ้านเมือง และลักษณะสถานภาพของท้องถิ่น ซึ่งเมื่อเอ่ยชื่อขึ้นมาทุกคน จะมีความคิดรวบยอดตรงกันว่าเป็นที่ใด ชื่อนี้จึงเป็นเอกลักษณ์ทางชื่อของสถานที่ต่างๆ ใน นครศรีธรรมราช

๓. เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

นครศรีธรรมราชเคยเป็นอาณาจักรศรีวิชัยและอาณาจักรตามพรลิงค์มาก่อน มีอายุประมาณ ๑,๕๐๐ ปีก่อนสุโขทัย ดังนั้นนครศรีธรรมราชจึงได้ส่งสมอารยธรรมที่สามารถ เผยแพร่ไปสู่อาณาจักรน้อยใหญ่และหัวเมืองข้างเคียงมากมาย

ในสมัยสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และกรุงเทพฯ นครศรีธรรมราชเป็นตัวแทนของ ราชธานีทั้ง ๔ ในการปกครองภาคใต้ตลอดมาจนกระทั่งถึงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และสิ้นสุดการปกครองแบบเทศาภิบาลลงใน พ.ศ. ๒๔๗๖ หลังเปลี่ยนแปลง การปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว ๑ ปี ประกอบกับนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ระหว่าง กลางของประเทศอุษารยธรรมตะวันออกทั้งสองคือจีนกับอินเดีย และประเทศทั้งสองได้ผ่าน นครศรีธรรมราชโดยการเดินทางไปมาค้าขายและสืบทอดศาสนาพุทธทั้งทางบกและทางเรือ อยู่เสมอด้วยลมนรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้นครศรีธรรมราช สร้างสมอารยธรรมเอเชียมาเป็นรูปแบบของตนเองอย่างหลากหลาย จนเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวนครศรีธรรมราช ดังตัวอย่างที่จะยกมานำเสนอ ดังนี้

๓.๑ เอกลักษณ์ด้านภาษา ได้แก่

ภาษาถิ่นของนครศรีธรรมราช เป็นภาษาพูดชัดเจน เน้นเป้าหมายและความรู้สึกของผู้พูดเป็นเกณฑ์ ดังนั้นจึงนิยมพูดคำสั้นเป็นแบบการพูดเอาความมากกว่าความ ไพเราะ ซึ่งในแต่ละอำเภอก็อาจจะมีรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามสภาพท้องถิ่น คือ

กลุ่มชาวนอกเขา คำนี้ถูกเรียกโดยชาวเมืองนครศรีธรรมราชแถบชายทะเล ที่เรียกพวกหลังเขาในขณะที่ดวงอาทิตย์ตก ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นเขตลี้ลับและมีวัฒนธรรม เฉพาะของตนเอง บริเวณนี้ในสมัยก่อนคือ ฉวาง แต่ปัจจุบันคือบริเวณกิ่งอำเภอช้างกลาง อำเภอ ฉวาง อำเภอพิปูน อำเภอนาบอน และอำเภอฉ่ำพรรณรา ลักษณะคำพูดจะเสียงดัง เน้น ความรู้ความเข้าใจ ไม่ค่อยมีมรรยาทในการพูดหรือเป็นรูปแบบกระบวนตามแบบแผน แต่ใน สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประมาณ พ.ศ. ๒๔๔๒ ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง โรงเรียนวัดวังม่วง อำเภอฉวาง เป็นแห่งแรกให้จัดการเรียนการสอนภาษาไทยภาคกลาง มรรยาทการพูดจาเป็นระบบเข้าสู่มาตรฐานภาคกลาง

กลุ่มชาวทุ่ง บริเวณนี้จะเป็นกลุ่มอำเภอที่มีอาชีพทำนามาตั้งแต่โบราณกาล เช่น หัวไทร เขียวใหญ่ ชะอวด ปากพนัง กลุ่มคนแถบนี้มีอาชีพหลัก คือการทำนาจึงมีความสัมพันธ์ กับท้องนาและวัดมากที่สุด เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน

กลุ่มชายทะเล บริเวณนี้ประกอบด้วย ท่าศาลา ลีลล ชนอม วัฒนธรรมภาษา ของกลุ่มนี้ จะพัฒนาจากกลุ่มชนที่มีความเชื่อดั้งเดิม พ่อค้าวานิช และชุมชนอินเดีย

ลักษณะการพูดสำเนียงทั้ง ๓ กลุ่มนี้แตกต่างกันบ้าง แต่สิ่งที่เหมือนกันในช่วงหลัง คือการรู้วิธีทำ และเรียนรู้สรรพวิชาต่าง ๆ จากหนังสือбудเหมือนกัน โดยรับอิทธิพลจากวัดท่าโพธิ์วรวิหาร

๓.๒ เอกลักษณะด้านหัตถกรรม

การทำเครื่องถม เป็นหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดของนครศรีธรรมราช ได้แก่ การทำเครื่องถมเครื่องใช้เครื่องประดับตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น ปัจจุบันชาวเมืองนครศรีธรรมราชบางส่วนยังประกอบอาชีพทำเครื่องถมอยู่ มีโรงเรียนช่างถมเพื่อฝึกหัดเยาวชนให้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมนี้ต่อไป

การสานย่านลิเภา เป็นเครื่องใช้ เช่น กระเป๋ากาชนะใส่สิ่งของ ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ - ๕ และมีชื่อเสียงตั้งแต่รัชสมัยรัชกาลที่ ๖ จนปัจจุบัน นครศรีธรรมราชมีผู้เชี่ยวชาญการสานย่านลิเภาฝีมือเอก ชื่อ ร้อยเอกเผื่อน คงเอี้ยง ปัจจุบัน สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ โปรดเกล้าฯ ให้ไปเป็นครูสอนการประดิษฐ์เครื่องใช้จากย่านลิเภา ที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร พระนครศรีอยุธยา

การทำพัดด้วยใบกะพ้อ ได้แก่ การทำ พัดใบกะพ้อ ของชาวบ้านโคกยาง หน้าโรงเรียนวัดสุวรรณรังษี อำเภอร่อนพิบูลย์ ได้ใช้ยอดพ้อขนาดเพสลาดมาคลี่ใบตากแห้ง ย้อมสีแล้วทำจักสานเป็นพัดแบบพื้นบ้าน บัดนี้ พัดใบพ้อเป็นของที่ระลึกการท่องเที่ยวเมืองนครศรีธรรมราชแล้ว

หัตถกรรม
จักสานย่านลิเภา

การแกะสลักรูปหนังตะลุง ได้แก่ การแกะสลักหนังวัว หนังควาย ให้เป็นรูปหนังตะลุง แล้วระบายสีตามแบบและเทคนิคการทำรูปหนังตะลุง ส่วนมากเป็นอาชีพเสริมของนายหนังตะลุง หรือแวดวงของผู้ประกอบอาชีพหนังตะลุงเดิม

การทำกรงนก ได้แก่ การทำกรงนกเขา และกรงนกหัวจุก เริ่มนิยมแพร่หลายมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐ การประกอบกรงนกขายจึงทำรายได้ให้อย่างงดงาม

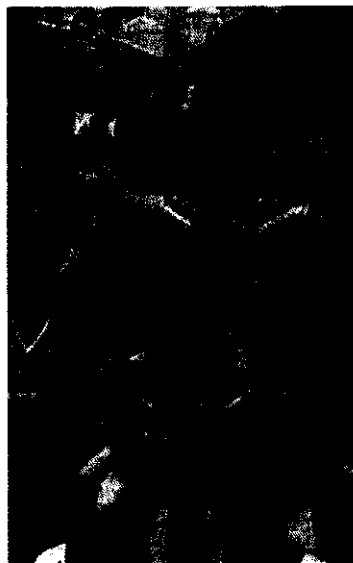
ผ้าฝ้ายเมืองนครศรีธรรมราช มีชื่อเสียงพอ ๆ กับเครื่องถมเมืองนครโดยเฉพาะชาวราชสำนักในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะโปรดของฝ้ายจากเมืองนครศรีธรรมราชอยู่ ๓ อย่าง คือ ฝ้ายกเมืองนคร เครื่องถมเมืองนคร และน้ำผึ้งป่าจากป่าเขาหลวงในเขตชวนอกเขา

ในสมัยก่อน ชาวเมืองนครศรีธรรมราชเกือบทุกพื้นที่จะนิยมปลูกฝ้ายเอง เก็บฝ้ายมาปั่นเส้นด้ายด้วยมือ ย้อมสีด้วยสีจากสมุนไพรหรือเปลือกไม้ และทอผ้าฝ้ายด้วยทูกทอผ้าที่ประดิษฐ์เอง ในครอบครัวและญาติพี่น้องส่วนที่ได้พัฒนาให้ฝีมือประดิษฐ์ขึ้น เป็นฝ้ายกเมืองนครที่โด่งดัง

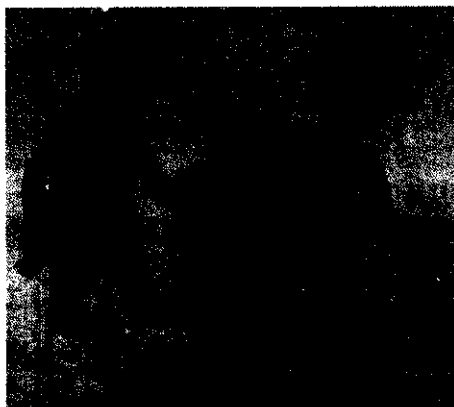
๓.๓ เอกลักษณะด้านศิลปกรรม ศิลปกรรมของนครศรีธรรมราชที่เด่นที่สุดมีดังนี้

มโนราห์

หนังตะลุง

มโนราห์ หรือ **โนรา** เป็นการแสดงพื้นบ้านที่เป็นที่นิยมมากของชาวนครศรีธรรมราช ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้แสดงมโนราห์หน้าพระที่นั่งเสมอเวลาเสด็จประพาสเมืองนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะเวลาเสด็จนมัสการพระบรมธาตุเจดีย์ ปัจจุบันการแสดงมโนราห์ประยุกต์ให้เป็นแบบสมัยใหม่มากขึ้น

หนังตะลุง เป็นการแสดงที่ชาวนครศรีธรรมราชนิยมมากอีกประเภทหนึ่ง

การครอบครูหมอลำ เป็นพิธีบูชาพระพิฆเนศ เพื่อให้เกิดสิริมงคลในการทำงานศิลปะและงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับช้าง นับตั้งแต่การจับช้างป่า การเลี้ยงและฝึกช้างการนำช้างไปใช้งาน พิธีกรรมจะดำเนินโดยหมอเฒ่า

การแทงหยวก คือการนำกาบกล้วยสดมาจัก-แทง-ตัดให้เป็นลวดลายต่างๆ ด้วยมีดขนาดเล็ก ซึ่งมีลักษณะยาวโค้งเล็กน้อย มีที่จับ มักใช้นำไปประกอบเบญจา เวลารดน้ำผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ หรือประกอบเมรุเผาศพ งานแทงหยวกต้องอาศัยผู้มีฝีมือ เนื่องจากต้องทำอย่างรวดเร็วก่อนกาบกล้วยจะเหี่ยวแห้ง ปัจจุบันมีช่างฝีมือที่สามารถทำได้น้อยลง

๔. เอกลักษณ์ทางด้านอาหารการกิน

การกินสำหรับ ชาวนครศรีธรรมราชนิยมกินสำรับกับข้าวโดยการนำถ้วยกับข้าวใส่ในถาดพร้อมข้าว ยกไปให้แขกหรือญาติผู้ใหญ่รับประทานเรียกว่า ยกสำรับหรือกินสำรับ

ขนมจีนเมืองนคร มีทั้งแบบแป้งบิบบเส้นนุ่มอ่อน กับเส้นไม้นุ่มอ่อน ที่บดอัดออกมาจากกระบอกขนมจีน ส่วนน้ำแกงขนมจีนที่ชาวกรุงเทพฯ เรียกน้ำยาจะมีหลายอย่าง เช่น น้ำแกงไม้ไผ่มะพร้าว น้ำแกงใส่มะพร้าว น้ำพริกที่ใช้การเคี้ยวหัวกะทิใส่น้ำตาลและถั่วลิสง ไม่มีรสเผ็ด ส่วนน้ำพริกจิ้มผักหรือน้ำพริกปลาหู ชาวนครศรีธรรมราช เรียกว่า น้ำซุบ

นอกจากนั้นยังมีแกงอีกประเภทหนึ่งที่แถมให้ในการกินขนมจีนเมืองนคร คือ

แกงพุงปลา ซึ่งการแกงจะเน้นรสและกลิ่นของพุงปลาให้จัด ใส่ผักเสริมรสชาติ เช่น กัลยหามา กมัน น้ำเต้า (ผักทอง) มะกรูด ต้นตะไคร้ ชมื่นอ่อนหุบ และเครื่องแกงที่ตำแหลกไม่ละเอียดนัก ปนอยู่ด้วย เวลากินชนมจีนที่ราดน้ำแกง ๒ ประเภทแรกไปแล้ว จะหยอดน้ำแกงพุงปลาเพิ่ม รสชาติอีกก็ได้

ผักเหนาะ มีแตงดอง มะละกอดอง ยอดผักต่างๆ ทุกประเภทที่มีทั้งแตงกวา ถั่ว ผักยาว และอื่นๆ ส่วนของชูรสที่ขาดไม่ได้ คือ พริกทอดกรอบ น้ำปลาและมะนาว

ข้าวย่านเมืองนคร มีรสชาติแปลกตามส่วนผสม เช่น ใบขมิ้นอ่อนซอย ใบมะกรูด กุ้งตำละเอียด เครื่องแกง มะพร้าวคั่ว ถั่วผักยาวผานบางๆ พริกป่นละเอียด แล้วราดน้ำปลา เคี้ยวน้ำตาลปีบ หรืออื่นๆ เช่น มะขามเปียกเพื่อรสชาติจะได้กลมกล่อม

น้ำซุบ น้ำซุบของชาวเมืองนครศรีธรรมราช คือ อาหารพิเศษ ถ้วยเล็ก ใช้จิ้ม ผักสดหรือผักต้ม มีส่วนผสมที่สำคัญคือ ตีปลี หัวกระเทียม เคยกุ้ง เนื้อปลาทุบ มะนาว และ น้ำเล็กน้อย น้ำซุบหรือน้ำพริก จะมีหลายประเภท เช่น น้ำซุบเคย (น้ำพริกกะปิ) น้ำซุบมะอึก ซอยมะอึกใส่ น้ำซุบไม้ใส่มะนาว จะเรียกว่าน้ำซุบนายโจร เพราะโจรจะทำน้ำซุบแบบลวกๆ รับประทาน ไม้ใส่มะนาวก็กินได้แล้ว

ตามปกติแม่ค้าข้าวแกงในเมืองนครศรีธรรมราชจะมีน้ำพริกกะปิและผักสด หลายชนิด แถมให้กินพร้อมกับข้าวแกง ไม่คิดราคา

อาหารพื้นเมือง เป็นต้นว่า เม็ดยาร่วงเชื่อมน้ำตาล (เม็ดยาม่วงหิมพานต์) มังคุดเชื่อมคัตเปลือกทั้ง แช่น้ำเกลือเป็นของกินเล่น ลูกเนียงต้มกินกับมะพร้าวและน้ำตาลทราย ชนมกวนขาว สะตอดองย่ำใส่น้ำตาล หอมแดงซอย กุ้งฝอย พริก แกงส้มดอกกล้วย ยำบุกคางคก ยำมะเขือหิน แกงเหลืองยอดอ่อนขมิ้นใส่กะทิ ยำหัวกะทือ หรือ ยอดหมากต้มจิ้มน้ำพริก ลูกเห็บ เป็นต้น

ชนมกวนขาว ชนมพื้นบ้านที่จัด
เป็นเอกลักษณ์ของชนมใน
นครศรีธรรมราช

ลูกเห็บ อาหารเอกลักษณ์
อีกอย่างหนึ่งของชาวนครศรีธรรมราช